

1. «Το πώς προβάλλουμε τον τόπο μας, το πώς θέλουμε να τον εμφανίζουμε στα μάτια των ξένων ώστε να τα ελκύσουμε (και να μετατρέψουμε την έλξη τους σε χρήμα), έχει άμεση, αμεσότητα σχέση με το πώς τον βλέπουμε εμείς οι ίδιοι, πώς τον διαβάζουμε, πώς τον ερμηνεύουμε και πώς τον ζούμε. Όταν θεωρούμε πως δεν είναι τίποτε βαθύτερο από ένα άθροισμα «γραφικότητων» («δαντελωτά ακρογιάλια» συν ούζο στο ηλιοβασίλεμα συν ταβερνάκια πάνω στο κύμα, έστω και καταπατημένο, συν Athens by night συν συρτοτσιφτετέλια), όταν την αναγνωρίζουμε και την αναπαρασταίνουμε σαν να μην είναι τίποτε ουσιωδέστερο από καρτ-ποστάλ, είναι σαν αποδεχόμαστε ότι ακόμα και ο Αστερίξ κι ο Οβελίξ είχαν καταλάβει περισσότερα για τον τόπο μας, όταν ήρθαν ως εδώ με τη μηχανή του κόμικ για να συμμετάσχουν στους Ολυμπιακούς. Όσοι κατοικούμε στην επικράτειά της και δεν είμαστε περιστασιακοί επισκέπτες της (οι οποίοι εκ των πραγμάτων αρκούνται στην κατανάλωση του προφανούς και του φημισμένου), όσοι ξέρουμε ότι οι ψαράδες της, ας πούμε, έχουν κι άλλους λόγους ύπαρξης εκτός από το να τους μεταχειρίζονται σαν φόντο σε καρτ-ποστάλ, ότι οι ανεξέλεγκτες χωματερές της είναι περισσότερες από τους αρχαιολογικούς χώρους ή ότι οι αρχαιολογικοί χώροι δεν έχουν λύσει ακόμα το αστείο πρόβλημα της αξιοπρεπούς τουαλέτας, έχουμε πολλούς λόγους να εικάσουμε ότι ένα σλόγκαν όπως το «Ζήσε τον μύθο σου στην Ελλάδα» είναι ένα γλυκερό ρητορικό κατασκευάσμα τόσο πειστικό όσο και τα ανάλογα της πολιτικής...».

Παντελής Μπουκάλας, «Η Ελλάδα και οι τουριστικοί μύθοι» (αποσπ.)

2. «Στις προηγμένες, τουλάχιστον, κοινωνίες σήμερα οι πρακτικές εκφάνσεις της έννοιας «καλλιεργημένος άνθρωπος» παραμένουν ως αυτονόητα αντανακλαστικά συμπεριφοράς του «μέσου ανθρώπου».

...Προτού φτάσει να θεωρεί αδιανόητο τον χρηματισμό του, την κλοπή του κοινωνικού χρήματος, τη φοροδιαφυγή, τον αναξιοκρατικό διορισμό, τον απεργιακό εκβιασμό του κοινωνικού συνόλου και τα τόσα άλλα ανάλογα, ο «καλλιεργημένος άνθρωπος» των προηγμένων κοινωνιών, αυθόρμητα και αυτονόητα, σέβεται και υπολογίζει την ύπαρξη και άλλων ανθρώπων επί γης – δεν θεωρεί ότι είναι ο μόνος κάτοικος του πλανήτη. Συγκεκριμένα:

Δεν «κουβεντιάζει» (ή τηλεφωνεί) φωνασκώντας στεντορειώς μέσα στο λεωφορείο, στην καφετέρια, στο ταβερνάκι.

Στις πέντε λέξεις που ξεστομίζει, δεν είναι οι τρεις το «εγώ».

Δεν θα χωθεί κουτοπόνηρα σε προωθημένη θέση στη σειρά αναμονής, κλέβοντας προτεραιότητα.

Δεν θα σταθμεύσει το αυτοκίνητό του όπου τον βολεύει, φράσσοντας ιδιωτικούς χώρους στάθμευσης ή παγιδεύοντας τα ήδη σταθμευμένα αυτοκίνητα.

Δεν θα παρακάμψει, ως επιδεικτικά «ευφύστερος», όλα τα αυτοκίνητα που περιμένουν τον φωτεινό σηματοδότη για αριστερή έξοδο από κεντρική οδική αρτηρία.

Δεν θα καταρρυπώνει με τα περιττώματα του κατοικίδιου σκύλου του τα ελάχιστα, ελεύθερα για τους πεζούς, πεζοδρόμια, δεν θα επιβάλει εμετική αηδία σε συνανθρώπους του για να απολαμβάνει ο ίδιος τα φιλοζωϊκά του αισθήματα.

Δεν θα πετάξει την τσίχλα του ή το άχρηστο εισιτήριό του, παρά μόνο σε δοχείο απορριμμάτων και δεν θα φτύσει χάμω στο δρόμο ποτέ.

Πλήθος ανάλογες λεπτομέρειες συμπεριφοράς φανερώνουν ανθρώπινη «καλλιέργεια», δηλαδή κατακτημένη ελευθερία από τον κτηνώδη εγωκεντρισμό... Στην ελλαδική κοινωνία σήμερα μοιάζει να έχει χαθεί όχι μόνο η επίγνωση (και τα κριτήρια) της διαφοράς ανάμεσα στη γνησιότητα και στην αλλοτρίωση του ανθρώπου, αλλά ακόμα και η χρηστική αναγκαιότητα της κατά κεφαλήν καλλιέργειας. Αν κατατάσσεται η Ελλάδα στις πρώτες σε διαφθορά χώρες διεθνώς, πρέπει να είναι άμεση και οργανική συνέπεια του θηριώδους εγωκεντρισμού που προβάλλεται και καταξιώνεται ως το μόνο ρεαλιστικό υπόδειγμα βίου, του εγωκεντρισμού που μεταβάλλει την καθημερινότητα σε ζούγκλα.

Η Ελλάδα σήμερα είναι μια χώρα όπου η ανθρώπινη καλλιέργεια αποκλείεται και εξουδετερώνεται θεσμικά, προγραμματικά, οργανωμένα. Είμαστε πια μια κοινωνία

ακοινώνητων ατόμων, ζούγκλα βασανιστικής καθημερινότητας. Μόνο μια ριζική πολιτική αλλαγή μπορεί να δώσει ελπίδα επανασύστασης του κοινωνικού γεγονότος».

Χρήστος Γιανναράς, «Θεσμολογική αντικοινωνική προστακτική» (απόσπ.)

3. «Με την πρώτη σταγόνα της βροχής σκοτώθηκε το καλοκαίρι...» που για χάρη του, ιδίως τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο πανικόβλητοι εγκαταλείψαμε πατείς με πατώ σε το κλεινόν άστν με αεροπλάνα και βαπόρια ή με το σύμβολο της κοινωνικής μας ευημερίας το πολυπόθητο I.X. Θύματα ενός τρόπου ζωής στο πλαίσιο μιας απάνθρωπης τερατούπολης, η διέξοδος των καλοκαιρινών διακοπών αποτελεί το σημαντικότερο όνειρο εκτόνωσης κάθε εργαζομένου.

Η τουριστική βιομηχανία αναλαμβάνει πριν από μας για μας τον τρόπο που θα αξιοποιήσουμε τον προσωπικό μας χρόνο διαφημίζοντας και πουλώντας διάφορα ελκυστικά «πακέτα» για να μας περιτυλίξει αφού πρώτα έχει διαμορφώσει τα κριτήρια που αποφασίζουμε.

Έτσι λοιπόν ο άνθρωπος από σκοπός έγινε στόχος, και από ενεργός δρώμενο, προς όφελος πάντα του κέρδους της διεθνοποιημένης βιομηχανίας της διασκέδασης. Η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και η επιλογή δραστηριοτήτων με βάση την προσωπικότητα και το πολιτιστικό επίπεδο του καθενός έχει αντικατασταθεί με την εκτόνωση και τη ραστώνη στη διάρκεια των διακοπών. Η έννοια του παλιού περιηγητή έχει πλέον αντικατασταθεί με τη σύγχρονη αντίληψη του τουρίστα και από ατομικότητα έχει μεταβληθεί σε μονάδα του ανώνυμου τουριστικού πλήθους που άγεται και φέρεται μέσα στο πρόγραμμα που έχει επιλέξει ο τουριστικός του πράκτορας.

Καταναλώνουμε και βιώνουμε επιδερμικά και ανούσια όλο το προσφερόμενο πακέτο, από αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία με τις βαρετές και ακατανόητες ξεναγήσεις, από τη μαζική προσέλευση σε ειδυλλιακούς χώρους με προκαθορισμένη την ώρα προσέλευσης και αναχώρησης, μέχρι τα επιλεγμένα καταστήματα απ' όπου είμαστε υποχρεωμένοι να αγοράσουμε ενθύμια και δώρα, για να καταλήξουμε τελικά στη σημαντικότερη ώρα της ημέρας που δεν είναι άλλη από τη διασκέδαση μέσω του πεπτικού μας σωλήνα σε πάλι επιλεγμένα του είδους γαστρονομικού περιεχομένου καταλύματα.

Η ιδέα του περιηγητισμού ξεκινά στο βάθος της ιστορίας, αντικείμενα του οποίου υπήρξαν η περιέργεια, η γνώση και η περιπέτεια. Οι περιηγητές υπήρξαν και είναι ταξιδευτές-εξερευνητές, άτομα με πάθος για το χώρο και την ιστορία, τη φύση και τους ανθρώπους, ταξιδιώτες του ονείρου και της επιθυμίας.

Η σύγκριση του μαζικού τουρισμού με την περιήγηση καθορίζεται από το ποσοτικό του ενός με το ποιοτικό του άλλου. Ο περιηγητισμός απαιτεί παιδεία και καλλιέργεια, προσπάθεια και κόπο, για να κατακτήσεις τη γνώση και την αίσθηση της γοητείας που ασκεί ο μικρός πλανήτης που κατοικούμε. Ένας πλανήτης περιηγητής και αυτός του απέραντου χάους.

Κείμενο από το διαδίκτυο

4. Σήμερα, εποχή έντονων αναζητήσεων για το μέλλον του ελληνισμού, πολλοί ψάχνουν να βρουν τα αίτια της προβληματικής καταστάσεώς του. Ορισμένοι νόμισαν πως βρήκαν τον μεγάλο ένοχο. Λέγουν: "Ο Χριστιανισμός είναι ο καταστροφέας του λαμπρού ελληνικού πολιτισμού, ο Χριστιανισμός είναι το σκότος που κάλυψε το ελληνικό φως".

Εμείς όμως θα ρωτήσουμε: Ποιοι δέχθηκαν τον Χριστιανισμό; Δεν υπάρχει δεύτερη γνώμη, ότι τον Χριστιανισμό τον εδέχθησαν οι Έλληνες και όσοι είχαν επηρεασθεί βαθιά από τον ελληνικό πολιτισμό. Από τους αρχαίους λαούς, οι οποίοι είχαν συγκροτήσει ισχυρούς πολιτισμούς πριν την εμφάνιση του Ιησού ΧΡΙΣΤΟΥ, μόνο οι Έλληνες και όσοι είχαν επηρεασθεί ισχυρά απ' αυτούς δέχθηκαν μαζικά τον Χριστιανισμό. Αυτοί και κανένας άλλος. Οι Εβραίοι παρ' ότι στα πλαίσια του έθνους τους εμφανίστηκε και έδρασε ο Ιησούς ΧΡΙΣΤΟΣ δεν ΤΟΝ εδέχθησαν. Οι Χριστιανοί ανάμεσα στους Εβραίους ήσαν πάντα μια μικρή ομάδα, η οποία την εποχή της Ιουδαϊκής επαναστάσεως του 70 μ.Χ. αποχωρίσθηκαν από τον κορμό του Εβραϊκού έθνους.

Η Εβραϊκή παράδοση αποδείχθηκε στην πράξη αντίθετη και εχθρική με τον Ιησού ΧΡΙΣΤΟ. Επίσης και οι Πέρσες δεν εδέχθησαν μαζικά τον Ιησού ΧΡΙΣΤΟ. Στην Περσία το Ευαγγέλιο του Ιησού ΧΡΙΣΤΟΥ κηρύχθηκε, όμως οι χριστιανοί ουδέποτε ήσαν κάτι περισσότερο από μια μικρή μειοψηφία. Στις Ινδίες είχαμε παρόμοια περίπτωση. Στις Ινδίες τον Χριστιανισμό κήρυξε ο Απόστολος Θωμάς. Η εκκλησία του Αποστόλου Θωμά είναι μία από τις αρχαιότερες εκκλησίες, όμως απέμεινε απομονωμένη μέχρι την εποχή μας, σχεδόν 2000 χρόνια, στις Ν.Δ. ακτές της Ινδίας. Η κουλτούρα των Ινδιών φαίνεται να προβάλλει μια ιδιαίτερη αντίσταση στον Χριστιανισμό. Το ίδιο παρατηρούμε σ' όλο τον χώρο της Άπω Ανατολής. Ο Χριστιανισμός σε διάφορες ευκαιρίες διδάσκεται αλλά πουθενά δεν ρίζωσε και δεν αναπτύχθηκε, όπως στο χώρο όπου είχε δεχθεί το ελληνικό πνεύμα. Μιλώντας γενικά μπορούμε να πούμε, ότι οι ανατολικοί πολιτισμοί απεδείχθησαν σε μεγάλο βαθμό ασύμβατοι με τον Χριστιανισμό.

Ενώ αντίθετα, όπου έχουν διαδοθεί οι ελληνικές πολιτιστικές αξίες εκεί ο Χριστιανισμός ριζώνει και επικρατεί. Είναι ενδιαφέρον να επισημάνουμε ότι έχουμε ένα φαινόμενο χωρίς εξαιρέσεις. Όπου ο ελληνισμός διαδόθηκε και επηρέασε σοβαρά τα πνεύματα, ο Χριστιανισμός ακολούθως επικράτησε. Τα σύνορα εξαπλώσεως του Χριστιανισμού συμπίπτουν ακριβώς με τα σύνορα εξαπλώσεως του ελληνισμού. Δεν υπήρξε περίπτωση λαού που δέχθηκε σοβαρή επίδραση του ελληνισμού και να μη δέχθηκε τον Ιησού ΧΡΙΣΤΟ στην συνέχεια. Όπως δεν υπήρξε περίπτωση λαού ανατολικού πολιτισμού που να δέχθηκε μαζικά τον Ιησού ΧΡΙΣΤΟ.

Φαίνεται πως υπάρχουν μέσα στον ελληνικό πολιτισμό κάποια στοιχεία που βοηθούν την αποδοχή του Ιησού ΧΡΙΣΤΟΥ ενώ αντίθετα υπάρχουν κάποια στοιχεία στην ανατολική πολιτιστική παράδοση που είναι αντίθετα.

Καθώς κινούμαστε στην επιφάνεια των ιστορικών φαινομένων διαπιστώνουμε κάτι ακόμα πολύ χαρακτηριστικό. Η πίστη στον Ιησού ΧΡΙΣΤΟ βοήθησε στις δύσκολες στιγμές της ιστορίας μας να κρατήσουμε την ελληνικότητά μας. Μείναμε Έλληνες γιατί κρατήσαμε την πίστη μας στον ΧΡΙΣΤΟ. Μπορεί να χάσαμε την γλώσσα μας στο Ερζερούμ ή την Καισάρεια, μπορεί να χάσαμε την ελληνική παιδεία μας, εφ' όσον όμως κρατήσαμε τον ΧΡΙΣΤΟ, η ελληνικότητα ήταν αυτονόητη και παρούσα. Αντιθέτως όσοι Έλληνες εγκατέλειψαν τον Ιησού ΧΡΙΣΤΟ, έστω κι αν διατήρησαν την ελληνική γλώσσα έχασαν την ελληνική τους συνείδηση. Το φαινόμενο αυτό το παρατηρούμε στους Τουρκοκρητικούς, στους Τουρκοκύπριους, στους Βαλάδες της Κοζάνης, στην μερίδα των Ποντίων που εξισλαμίστηκαν. Αυτοί εγκατέλειψαν τον ΧΡΙΣΤΟ και διατήρησαν την ελληνοφωνία τους. Η ελληνοφωνία δεν βοήθησε καθόλου στην διατήρηση της ελληνικότητός τους.

Κι εδώ έχουμε ένα φαινόμενο με απόλυτη ισχύ. Εγκατάλειψη του Ιησού ΧΡΙΣΤΟΥ με διατήρηση της ελληνοφωνίας συνοδεύεται πάντα από την απώλεια της ελληνικότητας. Ενώ αντίθετως, η απώλεια της ελληνοφωνίας σε συνδυασμό με την πίστη στον ΧΡΙΣΤΟ συνοδεύεται πάντα με τη διατήρηση της ελληνικότητας. Αυτό υπαινίσσεται, ότι η πίστη στον ΧΡΙΣΤΟ εγκλείει μυστικά και το ελληνικό πολιτιστικό υπόβαθρο. Τέλος υπήρξε και μια κατηγορία λαών, οι οποίοι εδέχθησαν τον Χριστιανισμό ενώ ευρίσκοντο σε κάποιο στάδιο βαρβαρισμού. Μιλάμε για τα Γερμανικά και Σλαβικά φύλα, τους Σκανδιναβούς, τους Άγγλους τους Ιρλανδούς. Αυτοί οι λαοί, όλοι χωρίς εξαίρεση, σε κάποιο στάδιο της αναπτύξεώς τους ενδιαφέρθηκαν ζωηρά και προσέλαβαν τον ελληνικό πολιτισμό. Είναι ενδιαφέρον να επισημάνουμε, ότι μόνο αυτοί οι λαοί ενδιαφέρθηκαν ζωηρά για τον ελληνικό πολιτισμό και όχι οι Αφγανοί, οι Ινδοί και οι Κινέζοι. Και αυτή η περίπτωση αποτελεί ισχυρή ένδειξη της αμοιβαιότητας Χριστιανισμού και ελληνισμού.

Διαπιστώσαμε μέχρι τα τώρα, ότι ο ελληνικός χώρος ήταν ιδεώδης για το χριστιανικό κήρυγμα, ότι η πίστη στον Ιησού ΧΡΙΣΤΟ προφύλαξε την ελληνικότητα και ότι βαρβαρικοί λαοί, οι οποίοι εδέχθησαν τον ΧΡΙΣΤΟ, εν συνεχεία εδέχθησαν και τον ελληνικό πολιτισμό. Αυτά είναι πολύ ισχυρές ενδείξεις για την ύπαρξη μιας βαθύτερης συγγένειας ανάμεσα στον ελληνισμό και τον χριστιανισμό. Όμως παρ' όλα αυτά κάποιοι ισχυρίζονται πως ο Χριστιανισμός κατέστρεψε τον ελληνισμό.

Στην πραγματικότητα ο ελληνισμός είχε συντριβεί πολιτικά πολύ πριν την εμφάνιση του Ιησού ΧΡΙΣΤΟΥ. Όταν ο ΧΡΙΣΤΟΣ κήρυξε το Ευαγγέλιο δεν υπήρχε Έλληνας, που να μην είχε υπαχθεί στην εξουσία της Ρώμης. Τους τελευταίους αιώνες πριν την εμφάνιση του Ιησού ΧΡΙΣΤΟΥ και τους πρώτους μετά την εμφάνισή ΤΟΥ, οι Έλληνες ασχολούντο με τον σχολιασμό και την κατάταξη των παλαιών έργων. Καινούργιες σημαντικές αναβάσεις και τομές σ' όλους τους τομείς της πνευματικής ζωής δεν συντελούνταν πλέον. Εκεί που άλλοτε έρεε ένας μεγάλος ποταμός, μετά βίας υπήρχε ένα μικρό ρυάκι. Αυτό δεν έγινε εξ' αιτίας ενός εξωτερικού παράγοντα αλλά από εσωτερικούς λόγους. Οι βαθείς λόγοι της παρακμής του ελληνισμού βρίσκονται στην αντιφατική και δίβουλη λειτουργία της ελληνικής ψυχής και όχι σε κάτι εξωτερικό. Το να επισημάνουμε τους λόγους της αυτοφθοράς του ελληνισμού είναι προϋπόθεση για μια εθνική αναγέννηση, γιατί ό,τι ίσχυε παλιά ισχύει και σήμερα. Πάντως λογικά δεν είναι δυνατόν να συνδυάσουμε την παρακμή του ελληνισμού με τον Χριστιανισμό, γιατί η ελληνική παρακμή και το πνευματικό αδιέξοδο της ελληνικής ψυχής εμφανίζεται και εξελίσσεται αιώνες πριν την εμφάνιση του Ιησού ΧΡΙΣΤΟΥ αγκαλιάζοντας όλες τις πλευρές του βίου και της ψυχής του Έλληνα.

Λοιπόν όταν ο Ιησούς ΧΡΙΣΤΟΣ εμφανίζεται, ο ελληνισμός βρίσκεται σε αδιέξοδο και παρακμή η οποία διαρκεί αιώνες. Είναι τελείως φανερό πως ο ελληνισμός με τα δικά του μέσα δεν μπορούσε να ξεφύγει από το αδιέξοδο. Ακριβώς επειδή η ελληνική ψυχή μπορεί λόγω της παιδείας της να συνειδητοποιεί το αδιέξοδό της, και επειδή έχει μάθει να ερευνά, αντιλαμβάνεται πιο εύκολα από τους ανθρώπους άλλων πολιτισμών την μεγάλη ευκαιρία που δίνει σ' όλους τους ανθρώπους ο Ιησούς ΧΡΙΣΤΟΣ, ο άρτος ο εκ του Ουρανού καταβάς.

Ο ελληνισμός όταν δέχεται τον ΧΡΙΣΤΟ πραγματοποιεί δύο μεγάλα έργα τα οποία συνδέονται μεταξύ τους. Το πρώτο έργο είναι η οικοδόμηση της εκκλησίας του ΧΡΙΣΤΟΥ. Αμέτρητοι μάρτυρες και άγιοι στους πρώτους αιώνες του Χριστιανισμού, Έλληνες στη συντριπτική τους πλειοψηφία, με τη δράση τους, την πίστη τους, το αίμα τους οικοδομούν την εκκλησία του ΧΡΙΣΤΟΥ. Σε συνδυασμό μ' αυτό το έργο, αυτήν την εποχή μέσα στην ελληνική ψυχή συντελείται μια μεγάλη πνευματική επανάσταση. Η φιλοσοφία μετατρέπεται σε φιλοκαλία...

Η φιλοκαλία, όπως λέει η λέξη, είναι η αγάπη του καλού, εργάτης της φιλοκαλίας είναι ο άγιος. Ο άγιος είναι ένας καινούργιος τύπος ανθρώπου, ένα καινούργιο πρότυπο. Είναι ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι πολλοί επιφανείς άγιοι των πρώτων αιώνων του Χριστιανισμού είχαν πολύ ισχυρή φιλοσοφική μόρφωση. Ήξεραν πολύ καλά την φιλοσοφική μέθοδο και

ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο μπορούσαν να εκτιμήσουν με ακρίβεια, τα όρια αυτής της μεθόδου. Ο Χριστιανός άγιος ξέρει, ότι η γνώση αυτή καθεαυτή δεν μπορεί να μετουσιώσει τα ψυχικά περιεχόμενα ενός ανθρώπου. Όπως ακριβώς η συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι είμαι βρώμικος δεν με καθαρίζει, αν δεν κάνω μπάνιο, έτσι και η λογική κριτική ενός πάθους της ψυχής δεν οδηγεί στην απαλλαγή μου από το πάθος. Ο φιλόσοφος νους μπορεί να ερευνά και να ορθολογίζεται, όμως δεν μπορεί να καθαρίσει την ψυχή από τα πάθη που δημιουργούν δυσαρμονία μέσα μας και έξω μας. Αυτό δεν σημαίνει ότι η λογική γνώση είναι άχρηστη. Αντιθέτως είναι πολύ χρήσιμη γιατί μας βοηθάει να εντοπίσουμε το πρόβλημα και μας εμπεδώνει την διάθεση να το λύσουμε. Τη λύση του προβλήματος της ανθρώπινης ψυχής δεν μας την δίνει ο Έλληνας φιλόσοφος αλλά ο Έλληνας Άγιος. Οι χριστιανοί άγιοι έχουν εκπονήσει μία μέθοδο θεραπείας της ανθρώπινης ψυχής. Ακρογωνιαίος λίθος της θεραπείας της ανθρώπινης ψυχής είναι η ζωντανή και βιωματική σχέση με τον Ιησού ΧΡΙΣΤΟ. Χωρίς αυτήν την σχέση, η οποία περνάει από πολλά στάδια και αναβαθμούς, τίποτα δεν είναι' δυνατόν. Το δεύτερο σημείο που έχει τεράστια σημασία είναι η θέληση να γεννηθεί μέσα μας η απέραντη, η απεριόριστη Αγάπη, η οποία αγκαλιάζει τους πάντες και τα πάντα. Η Αγάπη αυτή δεν έχει καμμία σχέση με την "αγάπη" του συναισθήματος, που μας κρατάει εξαρτημένους απ' ό,τι έχουμε ανάγκη. Αντίθετα η απέραντη Αγάπη, για την οποία μιλάμε, μας δίνει απέραντη ελευθερία και αυτάρκεια και μας μετατρέπει σε δημιουργούς. Οι Έλληνες άγιοι δημιούργησαν μια πλούσια κληρονομιά, η οποία δυστυχώς είναι άγνωστη ακόμα και σε εμάς τους Έλληνες. Το αν θα θελήσουμε να προσεγγίσουμε τον πνευματικό θησαυρό που έχουν συσσωρεύσει οι Έλληνες άγιοι θα καθορίσει την τύχη του έθνους μας αλλά και ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Σήμερα ζούμε μια εποχή που πολλούς απελπίζει. Όλα τα νοήματα που θέλησε να υψώσει η ανθρώπινη έπαρση έχουν καταπέσει στερημένα από αξία. Όλες οι διαδρομές έχουν διανυθεί πολλές φορές. Όλες οι πιθανότητες και τα ενδεχόμενα έχουν ερευνηθεί λεπτομερειακά και δεν έχει βρεθεί λύση στο ανθρώπινο πρόβλημα. Τι θα παρηγορήσει την ανθρώπινη ψυχή; Τι θα την καθαρίσει από τα πάθη; Τι θα τη θρέψει και αναπτύξει; Κανένας φιλόσοφος, κανένας ερευνητής δεν έδωσε ποτέ πραγματική απάντηση. Μόνον ο Ιησούς ΧΡΙΣΤΟΣ και οι πραγματικοί μαθητές ΤΟΥ, οι άγιοι της φιλοκαλίας. Πρέπει σήμερα να αναρωτηθούμε, τι καινούργιο έφερε στον κόσμο η ελληνική ψυχή και τι απέραντες προοπτικές έφερε στον κόσμο ο Ιησούς ΧΡΙΣΤΟΣ. Πρέπει να κατανοήσουμε βαθειά, πώς και γιατί ο ελληνοισμός συναρμόστηκε και υπηρέτησε το Λόγο του Ιησού ΧΡΙΣΤΟΥ, ώστε σήμερα η πεμπτουσία του να είναι ενσωματωμένη αξεδιάλυτα στο λόγο και την πράξη των αγίων της φιλοκαλίας.

Αν ο κρυμμένος μαργαρίτης της φιλοκαλίας βγει στο φως. Αν παραμερίσουμε τις στάχτες για να λάμψει η πυροστιά. Αν θελήσουμε να ρίξουμε φρύγανα στην πυροστιά για να φανεί η φλόγα. Αν πολλοί εργάτες της φιλοκαλίας εργασθούν στον κόσμο. Άνθρωποι που θα ενώνονται βιωματικά με τον Ιησού ΧΡΙΣΤΟ, που θα θέλουν να γεννηθεί μέσα τους η απεριόριστη Αγάπη και ακόμα που θα θεωρούν με ήρεμη και εντατική προσοχή το πάντα μέσα τους κι έξω τους. Τότε ποιος θα μπορεί να μιλάει για την ελληνική παρακμή; Ποιος θα μπορεί να μιλάει για το σάπισμα του κόσμου και του ανθρώπου

Αρης Ζεπάτος

5. Για τον Γιώργο, η «ελληνικότητα» είναι μια έννοια αφηρημένη, τεχνητή, η οποία μπορεί να έχει και ολέθριες συνέπειες· κάθε φορά που χρησιμοποιεί τον όρο, τον βάζει πάντα σε εισαγωγικά, υπαρκτά ή εννοούμενα. Εμείς οι Έλληνες, συνεχίζει, έχουμε πολύ συχνά στο παρελθόν εισάγει από την Ευρώπη ιδέες και πράγματα που νομίζουμε ότι προέρχονται από τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και τα οποία στη συνέχεια μιμούμαστε με τυφλή δουλικότητα. Ως παράδειγμα, ξεχωρίζει τον «εξαγνισμό» της γλώσσας κατά τον 19^ο αιώνα, στον οποίο είχε προβάλει αντίσταση η γενιά του πατέρα του.

Ένα άλλο παράδειγμα είναι το νεοκλασικό κτήριο όπου στεγάζεται η Ακαδημία Αθηνών. Το παράδειγμα των χτιρίων της Ακαδημίας δεν είναι μοναδικό. Όλοι το ξέρουμε. Αλλά δεν προσέχουμε ότι τις περισσότερες φορές που μιλάμε για την ελληνικότητα ενός έργου τέχνης μιλάμε για τα κτήρια της Ακαδημίας. Έργο του Δανού αρχιτέκτονα Θεόφιλου Χάνσεν, που ολοκληρώθηκε το 1887, το κτήριο της Ακαδημίας Αθηνών μεταφέρει παραδόσεις κυρίως της Βόρειας Ευρώπης, η όποια ομοιότητα με κλασικούς ναούς οφείλεται σε καθαρά επιδερμικά και μόνο στοιχεία.

Για τον Γιώργο, η μίμηση μιας φόρμας άνευ περιεχομένου είναι αντιπροσωπευτική της εμμονής που δείχνουν οι σύγχρονοί του για την έννοια της «ελληνικότητας». Το πιο εμφανές παράδειγμα αυτής της ψευδούς και κατά την άποψη του Γιώργου επικίνδυνης μίμησης της εξωτερικής, επιφανειακής αποκλειστικά εμφάνισης του κλασικού και του ελληνικού στοιχείου δεν είναι άλλο από τον ίδιο τον «Τρίτο Ελληνικό Πολιτισμό».

Αντ' αυτού, ο Γιώργος εισάγει τώρα την εναλλακτική και ιστορικά πιο βάσιμη έννοια του «ελληνισμού». Σε αντίθεση με την «ελληνικότητα», το περιεχόμενο του όρου αυτού έχει προσδιοριστεί με σαφήνεια στο μακρύ πέρασμα του χρόνου: δηλώνει το σύνολο του ελληνικού λαού, είτε σε κάποια συγκεκριμένη περίοδο, είτε καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας του. Κατ' επέκταση, μπορεί να δηλώνει ευρύτερα τον ελληνικό πολιτισμό, ή την παιδεία του λαού αυτού· πάντοτε, ωστόσο, η έννοια «ελληνισμός» δηλώνει το συλλογικό όλον και ουδέποτε μια αφηρημένη ιδιότητα.

Μ' αυτή την πολιτισμική έννοια, ο ελληνισμός, όπως υπενθυμίζει ο Γιώργος στους αναγνώστες του, είχε εξαπλωθεί σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο, μέσα από τις κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου: Κι η απέραντη τούτη διασπορά ήταν φυσικό να έχει ένα σημαντικό αποτέλεσμα. Ο ελληνισμός δουλεύτηκε, πλάστηκε, ζωογονήθηκε από ιδιοσυγκρασίες άλλοτε ελληνικές και άλλοτε όχι, ως την εποχή της Αναγέννησης- κι από την εποχή εκείνη [...] από ιδιοσυγκρασίες διόλου ελληνικές και που έδρασαν έξω από τις ελληνικές χώρες.

Το αποτέλεσμα είναι ότι μετά την Αναγέννηση ο πολιτισμός της Δυτικής Ευρώπης ιδιοποιήθηκε τον ελληνισμό και τον μετέτρεψε σε «ευρωπαϊκό ελληνισμό». Ο Γιώργος είχε ασχοληθεί για πρώτη φορά μ' αυτό το θέμα ως φοιτητής στη διάλεξή του για τον Μορέας· τότε, θεωρούσε δυνατό τον επαναπατρισμό στην Ελλάδα της αρχαίας ποιητικής κληρονομιάς που είχε νοθευτεί στη Δύση. Τώρα κάνει έκκληση για μια πιο έμμεση και πολύ πιο δύσκολη διαδικασία: ζητά η γενιά του και οι επόμενες γενιές να χτίσουν πλέον πάνω σ' ό,τι τους κληροδότησε η Δύση, και έτσι να δημιουργήσουν τον δικό τους, ξεχωριστό «ελληνικό ελληνισμό».

Ρόντρικ Μπήτον, Γιώργος Σεφέρης, Περιμένοντας τον Αγγελο, βιογραφία, σελ. 256-257

6. Θεωρώ την πατρίδα μου ως μάνα. Όχι μονάχα δική μου αλλά και του κόσμου που ζει με συνείδηση τη ζωή του. Η μελαγχολική, ολόφωτη μελιχιότητα του ελληνικού τόπου ζωντανέψε τις συνειδήσεις και βυθομέτρησε τον άνθρωπο με συνταραχτική δύναμη υπαρξιακού ηρωισμού. Η Ελλάδα, γεννήτρια που τροφοδότησε φως στην Οικουμένη, μάνα της Ευρώπης και τροφός της επί τρεις χιλιάδες χρόνια σχεδόν. Έτσι, όπου κι αν σταθείς στην ήπειρό μας, σε βορρά, νότο, ανατολή και δύση της Ευρώπης, θ' αντικρίσεις έντονα και λαμπρά τα ελληνικά ίχνη. Οι άποικοι άφησαν μάρμαρα λαξεμένα, αγάλματα κι επιγραφές μες στα τοπία που τα εξανθρώπισαν με τα ερείπιά τους. Οι δάσκαλοι, οι πρόσφυγες, οι καλλιτέχνες κι οι καλόγεροι έσπειραν τα ευρωπαϊκά κράτη με τον ελληνικό σπόρο του πνεύματος. Ως τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια τα ευρωπαϊκά σχολεία ξεκινούσαν το φωτισμό των παιδιών απ' την Ελλάδα. Δώσαμε τους σοφούς μας, τους θεούς κι ήρωές μας, την ιστορία μας σ' ολόκληρο τον κόσμο. Κι ο κόσμος έτσι μας φαίνεται γνώριμος και φιλικός. Έχουμε ζήσει ως Έθνος σε βαθιά μοναξιά, αλλά ποτέ η Ευρώπη δε μας φάνηκε, θαρρώ, άλλος, ξένος κόσμος.

Είμαστε γνώριμοι, είμαστε συγγενείς, είμαστε οι πρόγονοι. Τα πρόσωπά μας μοιάζουν αδελφικά. Η ζωή μας έχει συγγένειες κι ομοιότητες, ο χαρακτήρας μας είναι αλλιώτικος αλλά μπορεί να εναρμονιστεί με το χαρακτήρα των άλλων λαών. Μιλώντας για χαρακτήρα αισθάνομαι μίαν ανάσχεση στον ενθουσιασμό μου. Ο δικός μας χαρακτήρας είναι ζυμωμένος με το αίμα μιας μνήμης που δε διαθέτουν οι άλλοι ευρωπαϊκοί λαοί. Φέρνουμε μεις οι Έλληνες μια διάσταση ιστορίας μέσα μας με γεγονότα που μας πονούν, με νίκες κι αποτυχίες που μας φτερώνουν ή μας τυραγνούν.

Πολιτιστικά είμαστε Ευρωπαίοι, ιστορικά νιώθουμε πριν απ' όλα Έλληνες. Η πτώση της Πόλης μας δένει κόμπο το λαρύγγι ενώ τον Άγγλο ή το Γερμανό τον αφήνει σχεδόν αδιάφορο. Το ξερίζωμα του ελληνισμού από τη Μικρασία οι Ευρωπαίοι που ναυλοχούσαν στο θαλασσινό κατώφλι της Σμύρνης και μας βλέπαν να μας σφάζουν, δεν το ένιωθαν ως ξερίζωμα της Ευρώπης, της ευγένειας, του πολιτισμού της. Τα τελευταία είκοσι χρόνια, ο τεχνολογικός «πολιτισμός» συνταιριασμένος με την κοινωνία της κατανάλωσης λειαίνει τις ψυχές των λαών, ισοπεδώνει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και τα μέσα επικοινωνίας και δημοσιότητας μαζί με τα ομοιόμορφα βιομηχανικά προϊόντα επιβάλλουν στα έθνη μίαν ενότητα ύφους ζωής – τουλάχιστον κατά τα φαινόμενα. Είναι δυνατό να δεχτούν οι Ευρωπαίοι πως μια τέτοια ισοπέδωση κι ομοιομορφία θα διευκολύνει την ενοποίηση της Ευρώπης, τη σωτηρία και την αξιοπρέπειά της ανάμεσα στις γιγάντιες δυνάμεις που τη συνθλίβουν;

Ένωση της Ευρώπης χωρίς ψυχή, είναι καταδικασμένη να θρυμματιστεί, όπως ο γάμος

χωρίς ελεύθερη συναίνεση των μελλονύμφων φέρνει μέσα του το θανάσιμο σπέρμα της αποτυχίας. Η ένωση αυτή πρέπει να γίνει με ψυχή, πρέπει πρώτα να πραγματοποιηθεί μέσα στη συνείδηση των Ευρωπαίων, ώστε η αλληλεγγύη τους να ξεκινά από την ίδια τους την ύπαρξη, για ν' αγγίζει τις μεγάλες ενότητες των λαών. Κι ο κάθε λαός έχει ψυχή: έχει παράδοση δική του, μνήμη, ιστορία δική του, ιδιαίτερο ύφος ζωής, ιδιοσυγκρασία ξεχωριστή. Αν αυτά ισοπεδωθούν, η ενοποίηση δε θα μπορέσει να γίνει. Γιατί αυτή η Ένωση πρέπει να είναι σαν μια ορχήστρα όπου το κάθε έθνος θα φιλοτιμείται να παίζει τ' όργανό του όσο καλύτερα μπορεί, πρέπει να είναι σαν ανθρώπινο κορμί συναρθρωμένο με πολλά όργανα διαφορετικά, που εναρμονισμένα συνεργάζονται για την επιβίωση και την ενότητα του ανθρώπου. [...]

Είναι η ώρα μιας σοφής και σπουδαίας ενότητας που θα εγγυηθεί την ελευθερία μας που είναι το αιώνιο στημόνι της γνήσιας ευρωπαϊκής ζωής και θα συνεχίσει την ιστορία μας μ' έναν τρόπο καινούργιο, που δε θα πάψει να είναι ανθρώπινο. Έτσι θ' αναχαιτιστεί η αβυσσαλέα δίψα των Υπερδυνάμεων να μας κατακτήσουν και θα κερδίσουμε ακόμη μια φορά, κατανικώντας τ' αμαρτήματα και τα λάθη μας, τη μάχη του πολιτισμού που είναι σάρκα από τη σάρκα της Ευρώπης και γέννημα του τόπου μας που πλάστηκε για συνειδητή ελευθερία.

Κώστας Τσιρόπουλος